

ABD ve İnan İlişkilerinde Türkiye'nin Konumu

Poyraz Gürson Ph.D.

ABD'nin Orta Doğu'daki çıkarlarının önünde duran en önemli engel, İnan'dır. İnan, ABD için Orta Doğu'nun mihenk taşıdır. Bu yüzden ABD'nin İnan engelini bir an önce aşması gerekir fakat bu kolay değildir. ABD'nin İnan engelini aşması demek; Orta Doğu'da petrol ve doğal gazın kontrolünü tamamen ele geçirmesi ve böylelikle dünyayı tek başına yönetmesi anlamına gelecektir. Bu yüzden İnan'ın yalnız kalması da dünyanın diğer güçleri açısından mümkün gözüküyor. Bölgenin son 10-15 yılına bakılırsa, ABD'nin örtülü olarak İnan'ı her yönden kuşatmaya, İnan'a komşularından gelebilecek desteğin önünü kesmeye ve adeta Tahran'ı yalnız bırakmaya çalıştığı görülür. 1979'un akabinde Mart 1980'de Türkiye ile imzaladığı Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması (SEİA), Kürt sorununun 1980'li yılların ortasından itibaren yeniden bölgede ortaya çıkması, Saddam'ın ülkesinin orta kesimine hapsedilmesini öngören Çekiç Güç'ün başlatılması, 11 Eylül 2001'deki terörist saldırılarından hemen sonra ABD'nin Afganistan'a girmesi ve peşinden NATO'yu bu coğrafyaya

çekmesi, İnan'ın kuzeyindeki (Güney Azerbaycan'daki) muhalefet hareketine ilgi göstermesi, 6 Kasım seçimleri öncesinde Azerbaycan Yönetimini baskı ile kontrol altına almaya çalışması, Mart 2003'te Irak'ı işgal etmesi ve bir süredir de Suriye'yi hedef alması; gerçekte ABD'nin İnan'ı hedef alan politikası bağlamında atılmış adımlar, ara hedeflerdir. İnan'ın nükleer konulardaki faaliyetlerinin Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ve Uluslararası kamuoyu tarafından mercek altına alınması da arkasında ABD'nin olduğu, İnan'ı baskı altına almaya yönelik, söz konusu politika bağlamında görülebilir. Atılan bu adımlara rağmen, ABD'nin İnan'ı doğrudan karşısına alması, mevcut koşullarda hâlâ güç gözüküyor. ABD'nin İnan'a yönelik bir askeri harekate girişebilmesi için hem Suriye, Türkiye ve Irak'ın kuzeyinde Kürt siyasal oluşumundan kaynaklanan endişe ve sıkıntıları gidermesi hem de İnan'a yönelik operasyonda bunlardan daha etkin olarak yararlanmasını sağlayacak koşulları yaratması gerekiyor. (Öztürk, 2006) Son olarak da NATO'nun Malatya Kürecik'e

yerleştirdiği Füze Kalkanı Projesi ile her ne kadar Türkiye'nin katkılarıyla projenin içinde İnan ismi geçmese de ABD, İnan'ı çevrelemek istiyor ve bunu da Orta Doğu'daki en büyük müttefiklerinden biri olan Türkiye üzerinden yapmak istiyor. Fakat Türkiye'nin de müslüman bir ülke olması ve İnan'la komşu olması, ABD açısından bunu biraz zorluyor. Türkiye'nin de İnan'la savaşa girmek gibi bir niyeti yok. Bölgede diğer önemli güç ise İsrail'dir. ABD'nin Orta Doğu'da bir numaralı müttefiki olan İsrail, ABD ile İnan'ı vurmak dâhil her türlü düşüncenin masada olduğunu söyleyen bildirimlere sıkça yer veriyor. Çünkü İnan'ın yaptığı açıklamalarda eğer ABD-İsrail, İnan'a karşı bir müdahale girişiminde bulunursa bölgedeki tüm ABD üslerini vuracağını, ilk hedefin de Malatya'daki füze kalkanı olacağını söyledi. Olaylara soğukkanlılıkla yaklaşan Türkiye ise füze kalkanının İnan'ı hedef almadığını söylüyor. Diğer yandan Suriye krizinin patlak vermesiyle bölgede iyice karışan durumlar, son derece tehlikeli bir hâl aldı. ABD'nin Irak'tan sonra Suriye'ye müdahale etmesinin, İnan karşısında

Türkiye için ne anlama geleceği üzerinde de durulması gerekir. Bu, Türkiye için çok önemlidir. İnan'ı Irak'a ve Suriye'ye ilgi göstermeye ve buradaki gelişmelere angaje olmaya iten nedenlerin, Türkiye'ye göre daha çok ve ciddi olduğu ileri sürülebilir. Türkiye ve İnan, Irak'taki ABD varlığı karşısında aynı konumda değildir ve eğer müdahale olursa Suriye'deki ABD varlığı karşısında da aynı konumda olmayacaklardır. Rejimi ihraç konusunda daha istekli bir yönetime ve nükleer güce sahip bir İnan'ın, ABD karşısında Türkiye ile birlikte hareket etmesinin, bilahare Türkiye'ye nasıl yansıtılabileceği üzerinde ciddi ciddi çalışılması gerekir. Türkiye, bunları görmek ve belki ABD ile İnan'ın her ikisinde de eşit mesafede durmayı düşünmek (tercih etmek) durumundadır. Türkiye'nin bölgede yapacağı yanlış bir hamle, Türkiye'yi ve bölge ülkelerini işin içinden çıkılamaz bir sürece doğru sürükleyebilir.

Kaynaklar
ÖZTÜRK, Osman Metin, Kaosa Doğru İnan Güncel İnan İncelemeleri, ABD İnan'ı Ne Zaman Vuracak? s:28-29
Ray Takeyh, "Gizli Devrimler Ülkesi İnan" 2009, s.162,163
www.whitehouse.gov.tr/press/release, 31 Ocak 2006.

Geçmişten geleceğe miras...

MAKİNA ve KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU
www.mkek.gov.tr